

Txikiak murgiltze ereduan, helduak “nasategian”

Nasa herrian, nasa yuwe hizkuntza ikasteko lehen eskolak eta nasategiak sortzen dabilta. Garabide elkartearen bidez, Euskal Herriko hainbat lagun han izan dira. Ilusioz eta lan egiteko gogoz betetako jendea ezagutu dute.

Amaia Ugalde Begoña

@amai_ugal

Jatorrizko lurretatik desplazatuta, Kolonbiako Cauca eskualdean, mendialdean, bizi dira nasak. Kolonialismoak eta gatazka armatuak jipoitutako herria da, nasa yuwe hizkuntzak ere kolpe handiak hartu ditu. Transmisioa ia etenda, kalkulatzeko dute nasen %20 inguruk dakiela nasa yuwe hizkuntza. Egoerari buelta emateko gogoz, ACIN erakunde indigenaren inguruan hizkuntza biziberritzeko lantaldea sortu zen, eta horretan dabilta; nasa yuwe ikasteko guneak sortzen, hizkuntza gaur egunera egokitzeko, herritarrak kontzientziatzen eta kulturgintzan pausoak ematen.

Nasa herriaren momentu berezia bertatik bertara ezagutu duten euskal herritarrekin izan gara, mahai bueltan. Mikel Mendizabal, Arkaitz Zarraga, Rosa Azkarate eta Rosi Oleaga Kolonbian izan dira Garabide elkartearen bidez. Garabide hizkuntza lankidetzan dihardu, eta horretan jardun dute lau lagunek: normalizazio planez berba egiten, ikastoletan eta euskaltegiatan erabili izan diren metodologiak azaltzen eta Euskal Herrian bizitako erronka, buruko min eta ilusioak partekatzen.

Nasa yuwe hutsezko eskolak

Etxe askotan galdutako hizkuntza ume-umetatik eskolan ikastea garrantzitsua da hizkuntza gutxituen biziberritzean. Viviana Gonzalez nasa yuwe hutsezko eskolaren bultzatzaile nagusietako bat da. ACIN erakunde indigenak

komunitateetako 40 sustatzaile izendatu zituen hizkuntza berreskuratzeko, euren artean Viviana Gonzalez. Toribio herrian, hamar bat ikaslerekin egin zuen lehen ikasturtea Luuçx Le'çxkwe eskolak, eta gaur egun 30 inguru dira. Aurten, eskualde bereko San Francisco herrian nasa yuwe hutsezko bigarren eskola zabaldu dute, 50 ikaslerekin.

Hezkuntza komunitateko kideekin izan dira Rosa Azkarate eta Rosi Oleaga irakasle eta guraso legez, Euskal Herriaren bizitakoa kontatzen eta formazio tailerrak ematen. Azkaratek azaldu duenez, Haur Hezkuntza planifikatzen dabilta nasak, eta batez ere txikiekin hitz egiten hasteko tresnak eskatu dituzte: jokoak, abestiak, adibideak... Matematikaren oinarriko lanketa eta irakurketa-idazketa prozesua ere landu dituzte.

Azkarateren berbetan, “hango gurasoek ikastolak hasi zirenean hemengoek zituaz antzeko ardurak dituzte. Galdetzen dute: ‘Umeek nasa yuwe ikasten dutenean, nola lagunduko diegu guk, ez badakigu?’ Galdera hori guraso erdaldun askok egin izan du Euskal Herrian”. Bestalde, ez da hizkuntza soilik eskola hauek tradizionalengatik bereizten dituen. Metodologia aldetik, nasek zerbait berritzaile egin gura dute: “Ikusten dute Kolonbiako eskoletan erabiltzen diren metodologiak ez direla egokiak, eskola-porrota eragiten dutela.” Horrek ere, behinola ikastoletan sortutako kezka pizten du gurasoengan:

‘Beste eskoletan lau urterekin hasten dira irakurtzen, eta gurean zer?’. Zarragaren hitzetan, ikastoletan hasieran antzera gertatzen zen: “Gurasoek sartzen gintuzten guk jakin barik zein eskola motatara gindoazen. Gerora emaitzak oso-oso onak izan dira, eta hori jakitea nasentzat oso lagungarria da”.

Helduak, “nasategian”

Nasa herriko hizkuntza sustatzaileek familiekin ere egin dute lan. Etxez etxe joan dira hizkuntzari buruz berba egitera eta transmisioan egon den etenari buruz kontzientzia piztera. Sentsibilizazio lanari esker, heldu ugari hizkuntza berreskuratzeko pausoa eman du. Aurten helduak alfabetatzeko eta nasa yuwe-tzeko eskolak ematen hasi dira *nasategian*, eta ehun pertsonak eman dute izena.

Arkaitz Zarraga aurten egon da Toribion, *nasategia* ezagutzen eta euskaltegi-tako ereduaren berri ematen. Metodologia lantzeaz gain, klasean baliatzeko materiala egiten ere ibili dira. Esaterako, merkatuan elkarriketak grabatu dituzte, gero *nasategian* bideoak ikusteko. Merkatua nasa yuwe-zko elkarriketa gehien ematen den gunea da. Ilusioz eta ikasteko gogoz sumatu ditu *nasategiko* ikasleak.

“Gu gabilta hau egiten”

Momentu garrantzitsu bateko protagonista dira nasa yuwe hizkuntza berres-

GARABIDE

Haur Hezkuntzako bi eskola dauzkate. Batean 30 ume ari dira eta bestean 50.

kuratzen dabilzan nasak, eta horrek eragiten duen ilusioarekin dabilta lanean. Badute irratia bat, eta asteen behin nasa yuwezko programa egiten dute. Izugarritzko audientzia du. Egutero ordubeteko saioa egitea pentsatzen dabilta. Zarragaren berbetan, “horrela egutero-egutero nasa yuwe etxeetara sartuko dutela diote; txispa bat sortu da eta indarra hartu du”.

Euskaldunekin duten harremanak euren ahalduntzean laguntzen duela uste du Mikel Mendizabalek: “Beti jaso dituzte zuriengandik ‘gaizki ari zarete, hau horrela egin behar da’ lako mezuak”. Euskaldunek, ordea, nasen hizkuntza biziberritze prozesua baloratzen dute: “Gurekin ikusten dute ez daudela bakarririk munduan, eta aukera horiek badau-

dela errealitatean”. Etorkizunean, beste herri indigena batzuen eredu ere izan daitezke nasak.

Nasak egiten dabilzan bidea euskaldunontzako ere garrantzitsua dela uste du Arkaitz Zarragak: “Euren prozesutik asko ikas dezakegu eta gurean egindako akatsak ere ikus ditzakegu”. Momentu hau oso inportantea da Zarragaren berbetan: “Esaten diegu, kontziente izan, oso gauza garrantzitsua egiten zabilzate”. Euskal Herrian bertan, bizitako prozesuaren kontzientzia falta dela komentatu du Rosa Azkaratek: “Normalizatu ditugu gauza batzuk, bai, baina gazteei agian ez diegu bidea transmititu. Seguru aski, informazio hori edukiz gero, euskararen erabilera beste modu batekoak izango litzateke”. ■

FARC eta armada

Kolonbiako Cauca eskualdean, Cali aldera zelaigune aberatsa dago, eta jatorriz, bertakoak dira nasak. Kolonialismo garaian kendu zizkieten lur horiek, eta gaur egun, zelai horietan azukre-kanabera monolaborantza dago. Lur horiek berreskuratzeko aldarrikapenek gero eta indar handiagoa dute nasa herrian. Mendian, gatazka armatuaren erdi-erdian, dago nasa herria. FARC eta armada dituzte albo banatan, eta minak, erdian. Narkoak eta paramilitarrak ere gertu daude. Labore ilegalak dira ekonomiaren ardatz: “Jendea bere oinarriko baratzeak landatzeari uzten ari da, marihuana eta kokaina landatzeko”.

BABESLEA: **EMUN**

emun
EUSKARA ETA BERRIKUNTZA SOZIALA

HIZKUNTZA ZERBITZUAK

KULTURA ZERBITZUAK

ANIZTASUN ETA IMMIGRAZIO ZERBITZUAK

PORTE HARTZE ZERBITZUAK

ARRASATE | ANDOAIN | BERRIOZAR | DERIO

www.emun.eus